

Пріоритети розвитку педагогічних та психологічних наук у XXI столітті: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції: (18-19 березня 2016 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2016. – 136 с. С.91-94.

Сучасні технології в педагогічній науці

Орел-Халік Ю.В.

доцент кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету

Кришталь В.М.

студентка II медичного факультету
Запорізького державного медичного університету

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

На даному етапі розвитку суспільства особлива роль відводиться формуванню належної професійної компетентності студентів, зумовлена складним суспільно-політичним становищем України та її вступом до Європейського Союзу. Поступове переймання європейської політики, економіки, а також культурної спадщини, призвели до зміни характеру праці спеціалістів і, як наслідок, збільшення вимог та нових завдань до освітнього рівня підготовки фахівців у вищій школі. Науково-дослідницька діяльність студентів є однією з рушійних сил на шляху формування студентами пошуково-дослідницької та творчої роботи, розвитку організаторських умінь і навичок, що допоможе майбутнім спеціалістам виховати у собі професійну компетентність. Адже, сьогодні фахівець повинен не тільки якісно робити свою роботу, а й володіти комунікативними функціями, вміти налагоджувати міжособистісні стосунки тощо.

Слово компетенція означає здатність і готовність застосовувати знання і уміння при розв'язанні професійних завдань в різноманітних областях – як у конкретній області знань, так і в областях, слабо прив'язаних до конкретних об'єктів, тобто це здатність і готовність проявляти гнучкість у мінливих умовах ринку праці [1, с. 7]. А бути компетентним фахівцем – відповідно

застосовувати отримані знання та досвід відповідно до конкретної ситуації: розуміти сутність проблеми, вміти вирішувати її практично, тому компетентність розглядають як особливий тип предметно-специфічних знань та вмінь, що дозволяють ухвалювати ефективні рішення [2, с. 215].

Під складним багатокомпонентним поняттям професійна компетентність розуміють професіоналізм суб'єкта праці, його сукупність знань, умінь, способи та прийоми їх реалізації в саморозвитку особистості. Вона охоплює в себе багато підсистем, зокрема, професійні навички і вміння, діяльно-рольові і особистісні характеристики, індивідуально-психологічні особливості.

Однією з форм розвитку професійної компетентності студентів у вищому навчальному закладі є науково-дослідна діяльність, завдяки якій можна розвинути творче мислення, характерні навички, здібності, вміння аналізувати й робити певні висновки.

Впродовж навчання в університеті, напевно, кожен студент відчував порожнечу між величезним обсягом знань й практикою. Подолання цієї проблеми ми вбачаємо саме в заохоченні студентів до науково-дослідної роботи, адже додаткові знання ніколи не бувають зайвими й допоможуть більш орієнтуватися в своїй професії, надають впевненості у своїх діях, а також, якщо вона полягає саме через експеримент, то й зрозуміло, що тут безпосередньо спостерігається практика. Усе це призведе до кращого засвоєння знань студентами та підвищення ефективності навчання.

Наразі, науково-дослідна робота студентів значною мірою передбачена навчальними планами. Це реферати, доповіді, повідомлення в межах діючої програми навчання. Вже на цьому етапі студент вчиться працювати з різноманітними джерелами інформації, робити певні висновки й аналіз своєї роботи. Це ніби перший самостійний крок творчого процесу, що сприяє розвитку професійної компетентності, роблячи зі студента не просто працівника, а людину-фахівця, яка буде творчою й ініціативною, так би мовити, невинним двигуном науково-технічного прогресу.

Позаурочна робота може бути представлена участю студентів у різноманітних гуртках і клубах, наукових конференціях, у вузівських і республіканських конкурсах. В цьому випадку проведення дослідної роботи опосередковано залежить від власних мотивацій і бажань молодого дослідника, який ніби з ланки «студент» переходить у молодший колега.

На думку Цехмістрова Г. С. поступове зростання обсягу і складності набутих студентами знань, умінь, навичок у процесі виконання ними наукової роботи забезпечує вирішення таких основних завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією та методами наукового дослідження;
- надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідної роботи;
- розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;
- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у вузі резерву вчених, дослідників, викладачів [3, с. 55].

Таким чином, через науково-дослідну діяльність студент себе самореалізовує, тобто розкриває існуючий потенціал, усвідомлює власні задатки. Сучасні вчені В. Гаврилюк, Л. Гусейнова і Т. Ісламишина на основі узагальнення експериментальних даних виокремили можливі рівні самореалізації студентів у навчально-дослідній діяльності:

- а) репродуктивно-стереотипний (розв'язання проблеми здійснюється згідно із засвоєними алгоритмами розмірковувань, діяльності, спілкування). Студенти постійно звертаються до викладача за детальним роз'ясненням

вимог щодо завдання дослідження, алгоритму діяльності, прагнуть одержати швидкий результат з мінімальним докладанням зусиль. Вони не виявляють прагнення до оволодіння культурою навчального дослідження, а отже, і до вдосконалення особистісної культури загалом;

б) адаптаційний (студенти виконують навчальне дослідження на основі розробленого викладачем алгоритму). Цей рівень також передбачає відсутність у студентів стійкого прагнення до особистісно-ціннісного самовизначення і самореалізації в навчально-дослідній діяльності, зацікавленого опанування її культурологічних аспектів;

в) творчо-рефлексивний (студенти, актуалізуючи свій особистісно-ціннісний, креативний потенціал, виокремлюють сутність проблеми, моделюють дослідну ситуацію, варіанти та способи її розв'язання). Використовуючи рефлексію, студенти критично аналізують одержані внаслідок своєї діяльності досягнення, особливо в інтелектуальному, культурно-науковому розвитку, виокремлюють бар'єри, які їм перешкоджають [4].

Але поряд з існуючою системою студент під час проведення науково-дослідної роботи, на жаль, може стикатися з чималими проблемами. Зокрема, відсутність наукового керівника, вузівської підтримки, колективу де можна розкрити себе у повній мірі, фінансової проблеми, байдужістю до молодих вчених тощо. Варто зазначити ще й про значний вплив соціальних мереж на сучасну молодь, хоча кожна людина має свою власну думку, але не можна заперечувати, що існують певні віяння часу, які пропагандують «життя у свою насолоду», призводячи до того, що студенти увесь свій вільний час проводять сидячи за монітором і, в дечому, до деградації та деморалізації нації. Зрозуміло, що важливо власні бажання і наполегливість студента, але не треба виключати заохочення з боку держави, інформаційних технологій.

Національна доктрина розвитку освіти одним із пріоритетних напрямів державної політики визначає органічне поєднання освіти і науки. Це стає одним з головних завдань подальшого розвитку української освіти, який

забезпечується рядом чинників, у тому числі і залученням до наукової діяльності студентської молоді [5]. Освіта сьогодення покликана забезпечити молоді необхідні знання, уміння, навички та компетентності для особистісного розвитку; участі в процесах розбудови суспільства, адаптації до сучасного ринку праці, використання свого потенціалу впродовж життя [6, с. 3].

Отже, науково-дослідна діяльність є основною формою розвитку професійної компетенції й направлена на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості. Адже, вона допомагає розкрити студентам дивергентність і творчість мислення, інтуїтивне бачення суті, розширює обсяг навичок і вмінь самостійної пошукової роботи, а також поєднує у собі дві складові: в межах і поза навчальної програми. Науково-дослідна діяльність є обов'язковим фактором формування майбутнього фахівця, але не зважаючи на існуючі проблеми, постає ще одним завданням на шляху розвитку освіти України і, так би мовити, направлена на підготовку спеціаліста нового калібру, з динамічним мисленням і новим підходом до пошуку нестандартних рішень.

Література:

1. Галямина И.Г. Проектирование государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования нового поколения с использованием компетентностного подхода: Материалы к четвертому заседанию методологического семинара «Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы» – М.: Издательский центр проблем качества подготовки специалистов. – 2004. – 66с.

2. Зінзюк Л. А. Професійна компетентність як системо утворюючий фактор професійної підготовки фахівця з медицини / Л. А. Зінзюк // Зб. наук. пр. інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / [заг. ред. С. Д. Максименка]. — К., 2008. — Т. X, Ч. 4. — С. 213—220.

3. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.

4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. пос. – К., 2006. - раздел Образование, УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА 34. Фіцула М.м. Педагогіка: Посібник. – К.: Академія, 2000. – 539 С. ..

5. Національна доктрина розвитку освіти. – Освіта. – 2002. – № 26. – 24.04–1.05.

6. Закон України «Про освіту» // Законодавство України про освіту : збірник законів. — К. : Парламентське вид-во, 2002. — С. 3— 27.